

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง
**Digital Leadership of the Non-Formal and Informal Education School
Administrators in District Affiliated with the Lampang Provincial
Office of the Non-Formal and Informal Education**

อธิพัชร์ นิธิกิตต์สุขเกษม¹ และ ณัฐ รัตน์ศิริณิกุล²

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2¹, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง²

Athiphat Nithikitsookkasem¹ and Nat Rattanasirinichakun²

Lampang Primary Education Service Area Office 2¹,

Lampang Rajabhat University, Thailand²

Corresponding Author E-mail : Athiphat111@outlook.com

บทคัดย่อ

ผู้วิจัยศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง เพื่อได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการบริหารงานโดยใช้ดิจิทัลในสถานศึกษา โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็น และ 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง วิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง และ 2) การศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล (2) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (3) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล (4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (5) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล และ (6) ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล และ 2) ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอ โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรได้รับการพัฒนาโดย (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (2) การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน และ (3) การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การนิเทศกำกับติดตาม และการวัดและประเมินผล

* วันที่รับบทความ: 13 มิถุนายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 25 มิถุนายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 27 มิถุนายน 2565

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา; การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstracts

The researcher studied the need assessment of digital leadership of the Non-Formal and Informal Education School Administrators in District Affiliated with the Lampang Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education. In order to get guidelines for developing digital leadership of school administrators to have appropriate attributes for administration by using digital in schools. This research is aimed to 1) study of the needs assessment and 2) study of the approach to the digital leadership development of the Non-Formal and Informal Education School Administrators in District who is affiliated with the Lampang Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education. The 2-step research methods are as follows: 1) Study of the needs assessment for digital leadership of the Non-Formal and Informal Education School District Administrators samples of number 86 persons. The tools of research used as questionnaires, data analysis using content analysis, and an updated Priority Needs Index (PNI) methodology, and 2) studying of approaches to the digital leadership development of Informal Education School District Administrators is affiliated with the Lampang Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education by focus group discussion with qualified of 9 persons and data analysis used content analysis methods.

The research found that : 1) The results of the study of the needs assessment for the digital leadership of the Non-Formal and Informal Education School District Administrators found that there had a need sorted in descending order as follows: (1) Digital motivation, (2) Digital communication, (3) Digital knowledge and skills, (4) Digital culture creation (5) Environmental administration and digital networking, and (6) Digital vision and role model and 2) The results of the study of guidelines for the development of digital leadership of the Non-Formal and Informal Education School District Administrators, so overall found that School administrators should be developed by workshops, on-the-job training, and coaching and mentoring for school administrators be able to develop the digital innovative and technology in administration, Promoting for learning administration in the digital age, supervision, monitoring and evaluation.

Keywords : Digital leadership; School administrator; Non-Formal and Informal Education

บทนำ

สิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถก้าวการเปลี่ยนผ่านในยุคดิจิทัล คือ การมีทักษะภาวะผู้นำดิจิทัล โดยงานวิจัยของ National Association of Secondary School Principals (NASPP) (2013) พบว่า ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและส่งผลดีต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ ทักษะด้านการใช้ดิจิทัล ภายใต้วิสัยทัศน์ คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะที่จำเป็นจากนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยมี พันธกิจเพื่อจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมทุกช่วงวัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริม สนับสนุน

และประสานภาคีเครือข่าย ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้อื่นในรูปแบบต่างๆ โดยส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผล ในทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน โดยพัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งหน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนา เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ และเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ให้กับประชาชน และสถานศึกษาพัฒนาสื่อและการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตามความต้องการของประชาชนและชุมชนในรูปแบบที่

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ประจำปี 2562 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง ในภาพรวมพบว่า ด้านจุดเด่นที่เกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัล พบว่า ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม เช่น ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการเรียนแบบออนไลน์ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และครูผู้สอนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผ่านการอบรมหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความเข้าใจในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในหลักสูตร และครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนแบบ Google classroom และสถานศึกษามีการจัดพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของ กศน. ให้แก่ บุคลากรของ กศน. ในการพัฒนาและจัดทำสื่อ การเรียนการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบ Google classroom และการอบรมเชิงปฏิบัติการทำ Infographic ด้วย Power point เพื่อพัฒนาสื่อหนังสือเรียนออนไลน์ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีการพัฒนาบทเรียนออนไลน์พร้อมให้บริการแก่นักศึกษาของกศน. ในระดับมัธยมศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ได้บริหารสถานศึกษาโดยระบบสารสนเทศแบบครบวงจรโดยให้บุคลากรทุกระดับใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศแบบครบวงจรในการทำงานผ่านระบบออนไลน์และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ Facebook และเว็บไซต์ของสถานศึกษา ส่วนในจุดที่ควรพัฒนา พบว่าควรพัฒนาการให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการค้าขายสินค้าอย่างต่อเนื่องที่เป็นหลักสูตรฝึกออาชีพ และสถานศึกษาควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีหลักสูตรที่หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน มีวิธีการสืบค้นเพื่อการเรียนรู้ได้หลายช่องทาง โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้บริหารจัดการในสถานศึกษาโดยผ่านระบบสารสนเทศแบบครบวงจร ผ่านการทำ Infographic ด้วย Power point เพื่อการพัฒนาสื่อหนังสือเรียนออนไลน์ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจากจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และวิธีปฏิบัติที่ดีหรือนวัตกรรม หรือตัวอย่างที่ดี หรือต้นแบบของสถานศึกษา เห็นควรให้สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องการดิจิทัล

และโครงการพัฒนาการใช้สื่อ Infographic บทเรียนออนไลน์ รวมทั้งโครงการโครงการงานเพื่อการเรียนรู้สู่การศึกษา
ยุคดิจิทัล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับ
ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง เพื่อได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของ
ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการบริหารงานตามนโยบายการขับเคลื่อนด้านการใช้ดิจิทัลใน
สถานศึกษาและให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน.
อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน.อำเภอ
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์
กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 97 คน ของ
กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดลำปาง
รวมจำนวนทั้งสิ้น 110 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูผู้สอน 73 คน ของ
กศน. อำเภอในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดลำปาง รวม
จำนวนทั้งสิ้น 86 คน

โดยการดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน
(Krecie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู ของ กศน. อำเภอในสังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดลำปาง รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 86 คน 2) กำหนด
สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 73 คน และ 3) ทำการสุ่มอย่าง
ง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ลักษณะของเครื่องมือ ในขั้นตอนนี้
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
ศูนย์ กศน.อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง แบ่ง
ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

(Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง โดยกำหนด เป็น 2 ลักษณะ คือ สภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่ควรจะเป็น (เป้าหมายหรือสิ่งที่คาดหวัง) มีลักษณะเป็นแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ในแต่ละลักษณะ ดังนี้ สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็น (เป้าหมาย/สิ่งที่คาดหวัง) 2) **การสร้างเครื่องมือ** ดำเนินการ คือ (1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดสร้างแบบสอบถาม (2) สร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาที่ ศึกษาความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง (3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 4) นำเครื่องมือเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหา ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 5) หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน. อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ 0.953 และ 6) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดลำปาง โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และคณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และนำส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลการ วิจัยกับกลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์ และขอรับคืนทางไปรษณีย์ และ/หรือ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบตรวจสอบรายการ ใช้วิธีแจกแจงความถี่ และร้อยละ 2) ข้อมูลการศึกษาความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำ เชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน.อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง เพื่อจัดลำดับความสำคัญใช้วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบ ปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 : 279)

ขั้น ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศุนย์ กศน. อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปางโดย การสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive selection) โดยการกำหนดคุณสมบัติ ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถด้านการบริหารสถานศึกษา รู้และเข้าใจในบริบทการบริหารสถานศึกษาของ กศน. อำเภอสังกัด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง มีภาวะความเป็นผู้นำ มีผลงานเป็นที่ที่ประจักษ์ และ/หรือมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีคุณสมบัติทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย การนิเทศ กำกับติดตาม มีความรู้ความเข้าใจในบริบทการบริหารสถานศึกษาของ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง และ/หรือมีประสบการณ์ตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 10 ปี และ/หรือมีคุณสมบัติทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 5 คน

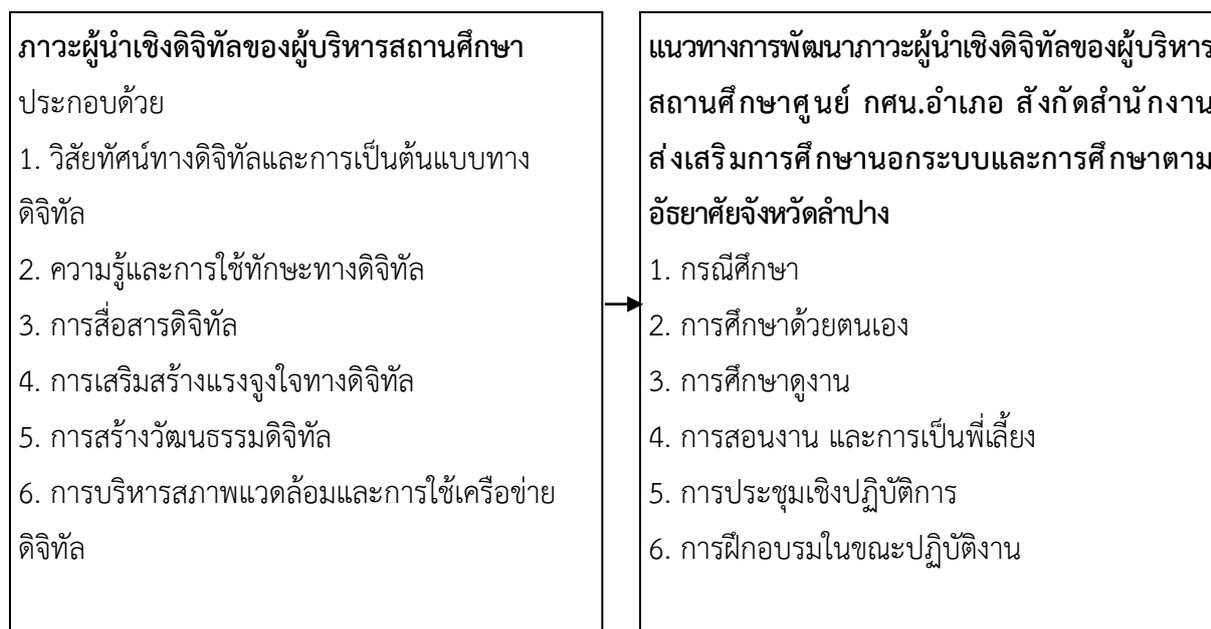
2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนนี้ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง โดยกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 4) การเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 6) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม 2) กรณีศึกษา 3) การศึกษาด้วยตนเอง 4) การศึกษาดูงาน 5) การสอนงาน และการเป็นพี่เลี้ยง 6) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 7) การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสนทนากลุ่มแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักงานประสานงานบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และนำเสนอไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขออนุญาตเข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยแนบโครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ และประเด็นการสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมมนาทางไปรษณีย์ ดำเนินการการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการในการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง จากนั้นได้ดำเนินการประเด็นการสนทนาในภาพรวมและรายประเด็นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยทำการบันทึกวีดิโอไว้ประกอบการถอดเทปในประเด็นต่าง ๆ นำข้อเสนอแนะปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยการถอดเทปแล้ววิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการทบทวนเอกสารงานวิจัยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

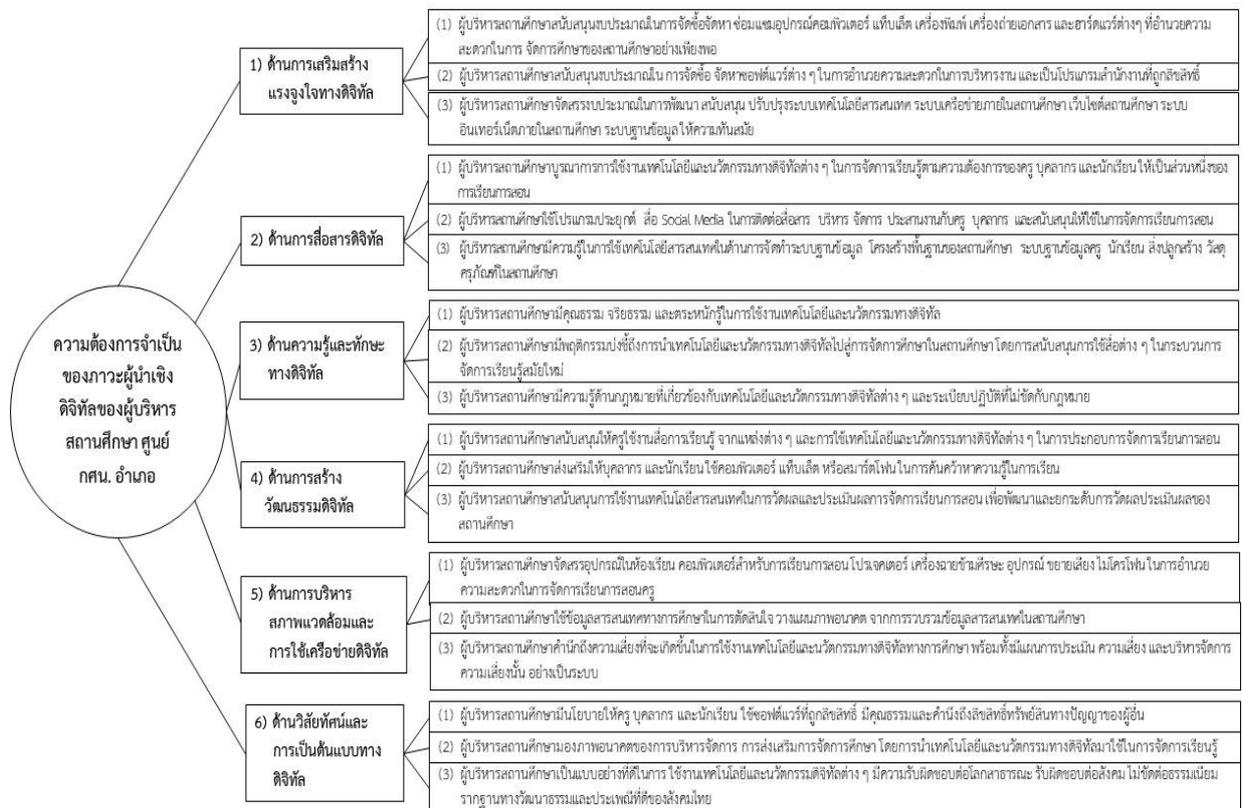
1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง พบว่าความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 5) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล และ 6) ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล

เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ดังนี้ 1) **ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล** มีความต้องการจำเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายให้ครู บุคลากร และนักเรียน ใช้ซอฟต์แวร์ที่ถูกลิขสิทธิ์ มีคุณธรรมและคำนึงถึงลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น (2) ผู้บริหารสถานศึกษามองภาพอนาคตของการบริหารจัดการส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการ ใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อโลกสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม ไม่ขัดต่อธรรมเนียม รากฐานทางวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีของสังคมไทย 2) **ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล** มีความต้องการจำเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัล (2) ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมบ่งชี้ถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลไปสู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยการสนับสนุนการใช้สื่อต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ และระเบียบปฏิบัติที่ไม่ขัดกับกฎหมาย 3) **ด้านการสื่อสารดิจิทัล** มีความต้องการจำเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาบูรณาการการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของครู บุคลากร และนักเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้โปรแกรมประยุกต์ สื่อ Social Media ในการติดต่อสื่อสาร บริหาร จัดการ ประสานงานกับครู บุคลากร และสนับสนุนให้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (Line, Facebook, Google Applications, Twitter, Blog) และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการจัดทำระบบฐานข้อมูล โครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษา ระบบฐานข้อมูลครู นักเรียน สิ่งปลูกสร้าง วัสดุ ครุภัณฑ์ในสถานศึกษา 4) **ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล** มีความต้องการจำเป็นรายข้อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา ซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่ายเอกสาร และฮาร์ดแวร์ต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกในการ จัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณใน การจัดซื้อ จัดหาซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกในการบริหารงาน และเป็นโปรแกรมสำนักงานที่ถูกลิขสิทธิ์ (โปรแกรมวัดผลประเมินผล โปรแกรมในการบริหารการเงินและงบประมาณ โปรแกรมเช็ค ชื่อและตรวจสอบการมาเรียนของนักเรียน) และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา สนับสนุน ปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายภายใน

สถานศึกษา เว็บไซต์สถานศึกษา ระบบอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษา ระบบฐานข้อมูล ให้ความทันสมัย

5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล มีความต้องการจำเป็นรายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูใช้งานสื่อการเรียนรู้ จากแหล่งต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ ในการ ประกอบการจัดการเรียนการสอน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากร และนักเรียน ใช้คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน ในการค้นคว้าหาความรู้ในการเรียน และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการใช้งาน เทคโนโลยีสารสนเทศในการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาและยกระดับการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา

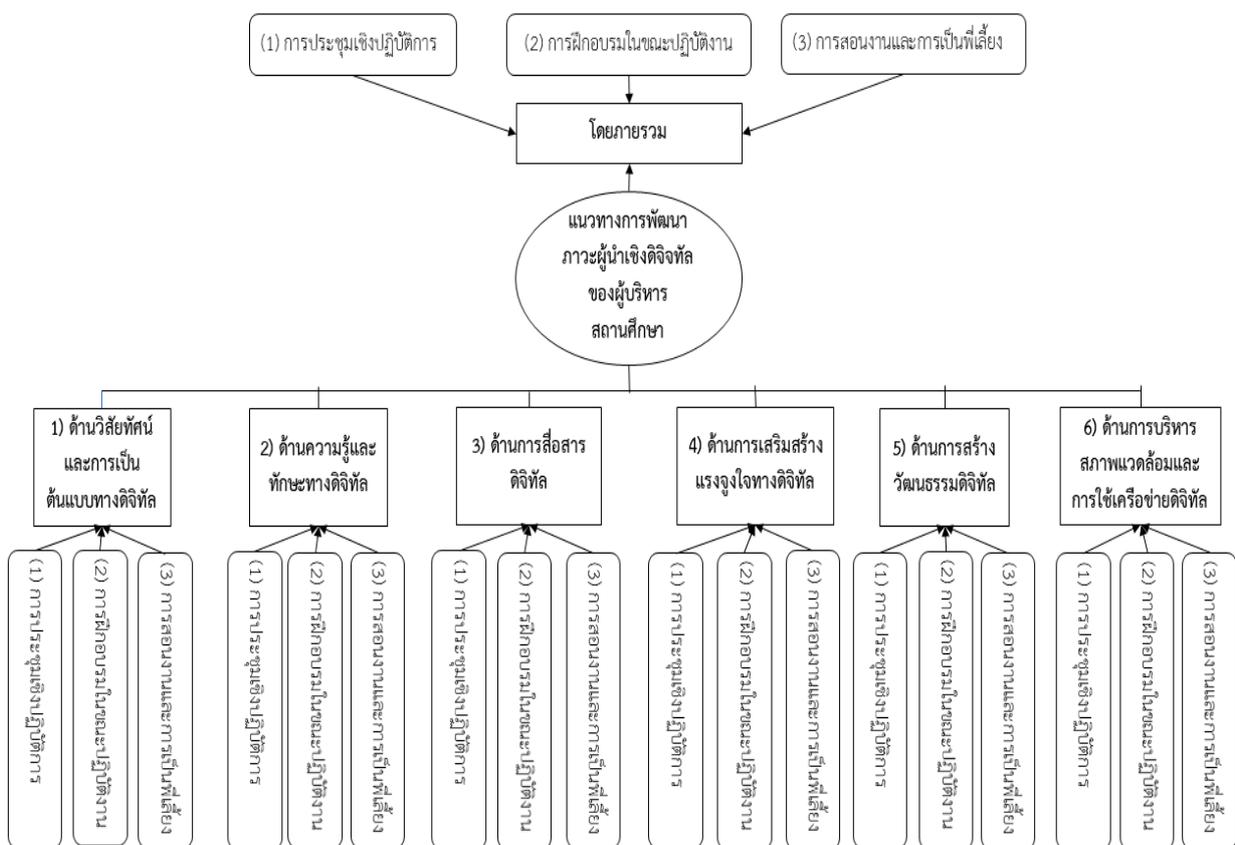
6) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล มีความต้องการจำเป็น รายชื่อ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรอุปกรณ์ในห้องเรียน คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียน การสอน โปรเจคเตอร์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ อุปกรณ์ ขยายเสียง ไมโครโฟน ในการอำนวยความสะดวกในการจัดการ เรียนการสอนครู (2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาในการตัดสินใจ วางแผนภาพอนาคต จากการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษา และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการ ใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลทางการศึกษา พร้อมทั้งมีแผนการประเมิน ความเสี่ยง และบริหารจัดการ ความเสี่ยงนั้น อย่างเป็นระบบ โดยสังเคราะห์ผลการวิจัยที่เชื่อมโยงกันได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน.อำเภอกวน

2. ผลการศึกษาแนวทางแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ กศน. อำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง จัดเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก พบว่า 1) **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม** พบว่าควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การนิเทศกำกับติดตาม และการวัดและประเมินผล 2) **ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล** พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีการสำรวจปัญหาในการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาการจัดการจัดการการศึกษาของ กศน. เพื่อพัฒนาทั้งความรู้และทักษะอันจำเป็นสำหรับผู้บริหารให้ตระหนักและมองเห็นรูปแบบการศึกษาในยุคดิจิทัลก่อนนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 3) **ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล** พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านดิจิทัลความรู้ความเข้าใจ มีการอบรม สัมมนา ให้กับผู้บริหาร ให้เห็นความสำคัญ จำเป็น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ดิจิทัล และพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองรวมทั้งบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญด้วยวิธีการต่างๆ สามารถบูรณาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ผ่านทักษะความรู้ใหม่ๆ เพื่อลดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและส่งเสริมการจัดการศึกษา พัฒนาอบรมการใช้งานและให้ผู้บริหารได้ใช้งานจริง เพิ่มทักษะโดยการปฏิบัติจริงและส่งเสริมให้หาความรู้เพิ่มเติมจาก Internet 4) **ด้านการสื่อสารดิจิทัล** พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน จัดให้มีเวทีเสวนางานวิชาการด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับอำเภอก่อนเพื่อคัดเลือกแนวปฏิบัติที่ดีและนำมาจัดงานวิชาการในระดับจังหวัด ขยายผลการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ เกิดตัวอย่างและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) **ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล** พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การสอนงาน และการเป็นที่เลี้ยง ควรจัดให้มีรางวัลด้านนวัตกรรมสำหรับผู้นำเชิงดิจิทัลในระดับอำเภอก่อน จังหวัด และมีการเผยแพร่ประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ชนะเลิศและเผยแพร่ขยายผลให้กว้างขวางและทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเชี่ยวชาญ 6) **ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล** พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน และการพัฒนาโดยการสอนงาน และการเป็นที่เลี้ยง สถานศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมและโครงการพัฒนาบุคลากรระดับผู้บริหารและผู้ดูแลรับผิดชอบด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยน จัดให้มีการประกาศเกียรติคุณ ยกย่องชมเชย ส่งเสริม

สนับสนุนอย่างทั่วถึง 7) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน และการพัฒนาโดยการสอนงาน และการเป็นพี่เลี้ยง สถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาให้มียุทธศาสตร์ความรู้ และสามารถใช้เครือข่ายได้อย่างจริงจัง จัดให้มีบรรยากาศของการใช้งาน การประกวด การแข่งขัน และการนำเสนอการใช้งานของผู้บริหารรายเดือน รายไตรมาส และรายปีงบประมาณ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้เครือข่ายดิจิทัล โดยสังเคราะห์ผลการวิจัยที่เชื่อมโยงกันได้นี้

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน.อำเภอก

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ตามความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ กศน. อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 5) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล และ 6) ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องมาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการทบทวนเอกสารงานวิจัยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ตามที่คณะต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิด เพื่อการศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุปประเด็นได้ทั้งหมด 6 ความถี่สูงสุดของแนวคิดที่เกี่ยวข้องจากนั้นนำมาเพื่อกำหนดเป็นนิยามที่ใช้ในการศึกษาได้นำองค์ประกอบทั้ง 6 ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากที่ได้ทำการคัดสรรจากตารางสังเคราะห์ความถี่แล้วนั้นมาทำการศึกษาตัวแปรแต่ละองค์ประกอบเพื่อนำสู่การกำหนดการนิยามเชิงปฏิบัติการดังที่ Sieber, Kaganer & Zamora (2013 :) ได้ให้ทัศนะภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของนักบริหารการศึกษา ต้องมีคุณลักษณะดังนี้ 1) พัฒนาความคล่องทางดิจิทัล ยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเข้าสู่โลกดิจิทัล ที่ต้องตระหนักถึงความจำเป็นและความคล่องตัวทางดิจิทัล และการบูรณาการความคิดเชิงดิจิทัลเข้าสู่การบริหารจัดการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาประจำวัน 2) พัฒนาความสามารถใหม่ๆ กระตุ้นให้นักบริหาร ครูอาจารย์ ได้พัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัล เพราะยิ่งนักบริหาร ครูอาจารย์ ได้พัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัล ก็จะมีเพิ่มพูนศักยภาพในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่มีคุณค่ากับสถานศึกษาได้ 3) เต็มใจทดลอง ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ การใช้สื่อออนไลน์ มัลติมีเดีย (multimedia) เช่น การทวิตเตอร์เพื่อรู้อารมณ์สาธารณะ 4) ทำความเข้าใจว่าเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงสังคมยุคปัจจุบัน จะมีผลกระทบต่อการศึกษาและธุรกิจ ผู้นำจะต้องเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคมอันเป็นผลมาจากการเกิดขึ้นของเทคโนโลยี และผลกระทบต่อวงการศึกษาทั้งในระดับองค์การและระดับตัวบุคคล 5) ส่งเสริมสภาพแวดล้อมแบบรวมพลัง ไม่ปล่อยให้หน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ แยกออกโดดเดี่ยวหรือปล่อยให้ไปอย่างไม่มีจุดหมาย ดิจิทัลจะต้องแทรกซึม อยู่ในทุกส่วนขององค์การ ส่งเสริมการนำเครื่องมือดิจิทัล อินเทอร์เน็ต เครือข่ายมัลติมีเดีย (multi –media) เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมการทำงาน แบบรวมพลังด้วยความเป็นทีม 6) ไม่ก้าวทันเฉพาะเทคโนโลยี แต่ต้องมีสารสนเทศที่ดีและเป็นปัจจุบันด้วย มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารงาน สอดคล้องกับ วันชัย ราชวงศ์ (2563 : 17) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มี 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน ความมีภาวะผู้นำมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีและ นวัตกรรม 2) ด้านมีความรู้ความสามารถในการใช้งาน เทคโนโลยีและนวัตกรรม 3) ด้านการบริหารงานโดยใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม การจัดโครงสร้างพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในองค์กร 5) ด้านใช้เทคโนโลยีและ นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน 6) ด้านการสร้างความตระหนักและ ความเข้าใจ จริยธรรมใน การใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่องค์กร 7) ด้านใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใน การพัฒนา ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน 8. ด้านความรู้กฎหมายการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดย ปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การ เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 จำแนกขนาดโรงเรียนตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ กศน.

อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง แนวทางการ พัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การสอนงานและการเป็นที่เลี้ยง เพื่อให้ผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุค ดิจิทัล การนิเทศกำกับติดตาม และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องมาจากจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการ ทบทวนเอกสารงานวิจัยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล แนวทางการ พัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่ได้ทำ การคัดสรรจากตารางส่งเคราะห์ความถี่แล้วนั้นมาทำการศึกษาตัวแปรแต่ละ องค์ประกอบเพื่อนำสู่การ กำหนดการนิยามเชิงปฏิบัติการได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กรณีศึกษา 2) การศึกษา ด้วยตนเอง 3) การศึกษาดูงาน 4) การสอนงาน และการเป็นที่เลี้ยง 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 6) การ ฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน ดังที่ กองวิจัยของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (The National Educational Association's Research Division) ของสหรัฐอเมริกา ได้ระบุวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา ไว้ 19 วิธี (R.W. Reboe, 2001 : 177) ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโปรแกรมการพัฒนา ทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา การพัฒนาโดยสถาบันต่าง ๆ การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการการเข้าร่วม ประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้ การประชุมคณะ การทำงานในขณะทำงาน การอ่านหนังสือและวารสารวิชาการ/ วิชาชีพ การจัดประชุมทางวิชาการของแต่ละคน การทัศนศึกษา การเดินทางท่องเที่ยว การเข้าค่ายพักแรม การจัดให้มีประสบการณ์การทำงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ครู การวิจัย การเขียนหนังสือ/บทความทาง วิชาการ การทำงานของสมาคมทางวิชาการ การจัดให้มีประสบการณ์ทางวัฒนธรรม การเยี่ยมชมและการ สาธิต การทำงานในองค์กรของชุมชน สอดคล้องกับ ฌ็องส์ ซาคามูล (2555 : 52) ได้นำเสนอรูปแบบการ พัฒนาภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนผ่านทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปวิธีการพัฒนา ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีภาวะผู้นำวิธีการ

พัฒนาได้ 3 กลุ่มวิธีการ ดังนี้ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดนี้เพราะจะส่งผลโดยตรงในระดับบุคคล ประกอบไปด้วยการทำความรู้จักตนเอง การสร้างวินัยในตนเอง การอ่าน การศึกษา การเขียนหนังสือ/บทความทางวิชาการ การเรียนรู้จากบทเรียนโปรแกรม การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยฝึกอบรม การเรียนรู้ทางไกล การเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือจากการค้นคว้า กิจกรรมการพัฒนาจิต 2) การเรียนรู้แบบตัวต่อตัว วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยการเรียนรู้แบบตัวต่อตัว สามารถทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำตามรูปแบบนี้ได้ทั้งระดับบุคคลและระดับกลุ่ม โดยการสอนงาน การเป็นพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษา การสาธิต เกมการบริหารหรือ สถานการณ์จำลองการฝึกหัดตามคำแนะนำ 3) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ประกอบไปด้วย การแสดงบทบาทสมมติ การประชุมทางวิชาการ การหมุนเวียนเปลี่ยนงาน การบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมสมอง การอภิปราย หรือการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมมนา การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การศึกษาดูงานภาคสนาม หรือการศึกษานอกสถานที่ การสนทนาวางกลม เกมการศึกษา เทคนิค AIC การจัดให้มีประสบการณ์ การทัศนศึกษา การประชุมคณะกรรมการ กิจกรรมนันทนาการ โครงการร่วมมือกับมหาวิทยาลัย การรับฟัง ความคิดเห็นจากทุกทิศทาง การเข้าค่ายพักแรม การปฐมนิเทศ การเปิดโอกาสเรียนรู้การทำงานของผู้บริหารระดับสูงโดยใกล้ชิด หรือให้เรียนรู้ยุทธศาสตร์ขององค์กร การฝึกวิถีทำงาน การวิจัย การศึกษากรณีตัวอย่าง การเดินทางท่องเที่ยวแบบแผนพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์ กศน.อำเภอ มีความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ดังนั้นสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง และผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน. อำเภอ ควรเสนอ ผลักดัน หรือจัดให้มีนโยบายและงบประมาณสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา ซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่ายเอกสาร และฮาร์ดแวร์ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเพียงพอ และการจัดซื้อจัดหาซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานและเป็นโปรแกรมสำนักงานที่ถูกลิขสิทธิ์ รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายภายในสถานศึกษา เว็บไซต์สถานศึกษา ระบบอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษา ระบบฐานข้อมูล ให้ความทันสมัย ควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลแก่ผู้บริหารและครูของศูนย์ กศน.อำเภอ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง ควรจัดให้มีรางวัลด้านนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารเชิงดิจิทัลในระดับอำเภอ จังหวัด และมีการเผยแพร่ประกาศเกียรติคุณแก่

ผู้ชนะเลิศและเผยแพร่ขยายผลให้กว้างขวางและทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเชี่ยวชาญ

1.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์ กศน.อำเภอ มีความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยลำดับที่สอง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง และผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน. อำเภอ ควรเสนอ ผลักดัน หรือจัดให้มีนโยบาย และส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัล มีพฤติกรรมบ่งชี้ถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลไปสู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยการสนับสนุนการใช้สื่อต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ มีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ และระเบียบปฏิบัติที่ไม่ขัดกับกฎหมาย

1.1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์ กศน.อำเภอ มีความต้องการจำเป็นในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยลำดับที่สาม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ หรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง และผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ กศน. อำเภอ ควรเสนอ ผลักดัน หรือจัดให้มีนโยบายในการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัล มีพฤติกรรมบ่งชี้ถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลไปสู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยการสนับสนุนการใช้สื่อต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ และมีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางดิจิทัลต่าง ๆ และระเบียบปฏิบัติที่ไม่ขัดกับกฎหมาย มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน การพัฒนาโดยการสอนงาน และการเป็นพี่เลี้ยง ควรจัดให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล ความรู้ความเข้าใจ มีการอบรม สัมมนา ให้กับผู้บริหาร ให้เห็นความสำคัญ จำเป็น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ดิจิทัล และพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองรวมทั้งบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญด้วยวิธีการต่าง ๆ สามารถบูรณาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ผ่านทักษะความรู้ใหม่ๆ เพื่อลดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและส่งเสริมการจัดการศึกษา พัฒนาอบรมการใช้งานและให้ผู้บริหารได้ใช้งานจริง เพิ่มทักษะโดยการปฏิบัติจริงและส่งเสริมให้หาความรู้เพิ่มเติมจาก Internet

1.2 ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์ กศน.อำเภอ ควรศึกษาแนวทางการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 5) ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมและการใช้เครือข่ายดิจิทัล และ 6) ด้านวิสัยทัศน์และการเป็นต้นแบบทางดิจิทัลตามลำดับของ

ค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน และพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยลำดับความสำคัญในภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในแต่ละด้านตามลำดับ

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์ กศน.อำเภอ ควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาใน 3 ด้านคือ 1) ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3) ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล เสนอต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นเครือข่ายในการบริหารสถานศึกษา เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ ผลักดันเป็นนโยบาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษา เกี่ยวกับด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล ของหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษา เกี่ยวกับด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจทางดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านความรู้และทักษะทางดิจิทัล ด้วยวิธีการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- วันชัย ราชวงศ์. (2563). *ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล School Leadership in the Digital Age*. อุบลราชธานี : ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2562). *นโยบายและจุดเน้นในการขับเคลื่อนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน. สู่ กศน. WOW ในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยลำปาง. (2562). *รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ประจำปี 2562*. ลำปาง : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐ ชาคำมูล. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนผ่านทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Sieber, Kaganer & Zamora, (2013). *Digital Leadership : Changing paradigms for changing time.*
California : United States of America.

R.W. Rebores. (2001). *The ethics of educational leadership.* United States : Merrill Prentice
Hall